

Na koniec XVIII wieku Rosja, Prusy i Austria dokonały rozbioru Rzeczypospolitej. Polskim Żydom zostały narzucone nowe prawa, które zlikwidowały ich dotychczasowe przywileje i spowodowały różnicowanie się społeczeństwa na trzy zaborcze. XIX wiek jest okresem wielkich przemian: rewolucja przemysłowa i rozwój kolei powodują masową migrację do miast, powstawanie fortun przemysłowców i narodziny ubogiej klasy robotniczej. Rosnąca świadomość narodowa Żydów znalazła wyraz w nowym języku hebrajskiej i jidysz. Rozwijały się nowoczesne ruchy polityczne, jak bundyzm czy syjonizm. Część Żydów wybierała drogę asymilacji, inni odnajdowali się w chasydyzmie lub kształcili się w nowoczesnych szkołach religijnych – jesziwach. Jeszcze inni wyruszyli na emigrację.

WYZWANIA

1 Życie przy stole zdominowanym przez portrety trojga zaborców, władających na opuszczony tron Polski. Jak zmieniła się sytuacja Żydów pod zaborami? → **1**

WYZWANIA

2 XIX wieku doszło do wielu zmian w życiu społecznym i religijnym, które trzeba było poznać w trzech kolejnych pokoleniach. Pokazujemy, jak zmieniła się haskala (żydowskie oświecenie), a także jak w wyniku reformy politycznej powstały nowoczesne, niezależne od gminy żydowskie szkoły (jesziwy). Licznych zwolenników przyciągał też chasydyzm, ruch religijny,

któremu przewodzili charyzmatyczni przywódcy zwani cadykami. → **2**

DWORZEC

Witaj na dworcu – jednym z symboli rewolucji przemysłowej. Kolej zmieniła sposób życia, ułatwiając nie tylko jednorazowe podróże, ale i migrację. Przy kasach biletowych i w wagonach pociągów mijali się pasażerowie z różnych środowisk, w tym Żydzi, zarówno tradycyjni, jak i postępowi. → **3**

INTEGRACJA

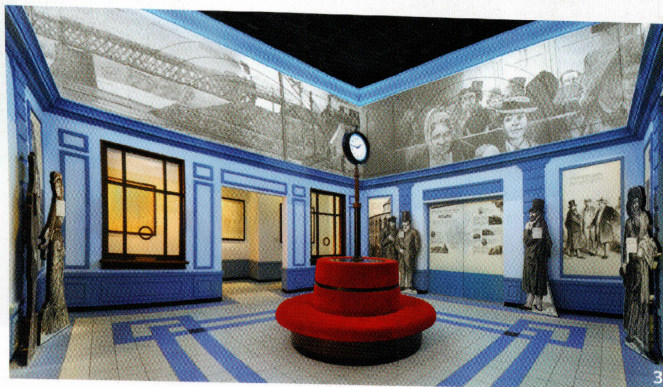
Niektórzy Żydzi nazywali siebie Polakami wyznania mojżeszowego: utożsamiali się z polską kulturą, językiem i wspierali polskie dążenia do niepodległości. Zobacz ich dzieło: Wielką Synagogę na Tłomackiem

w Warszawie. Na wystawie prezentujemy jej wierny model oraz nagrania śpiewu Gerszona Siroty, głównego kantora tej synagogi. → **4**

EMIGRACJA

XIX wiek to czas masowej emigracji ze względów ekonomicznych, ale i z powodu pojawienia się nowoczesnych form antysemityzmu o rasistowskim, a nie tylko religijnym podłożu. Żydzi masowo wyjeżdżali do zachodniej Europy, Ameryki Północnej i Południowej, a nawet do Afryki. → **5**

G5

